

a	a	a	a	a	мэкъэзец	ünlü	a	a	a
			â	(-)	мэкъэзец	ünlü	â		
б	б	б	б	б	мэкъээрац	ünsüz	b	b	b
в	в	в	в	в	мэкъээрац	ünsüz	v	v	v
г	г	г	г	г	мэкъээрац	ünsüz	g	g	g
			гỳ	гỳ	ӀуыпшӀэ макъ	dudaksı	gù		
ğ	ğ	ğ	ğ	ğ	мэкъээрац	ünsüz	ğ	ğ	ğ
	гъ	гъ	гъ	гъ	мэкъээрац	ünsüz	ğh	ğh	
			гъỳ	гъỳ	ӀуыпшӀэ макъ	dudaksı	ğhù		
	д	д	д	д	мэкъээрац	ünsüz	d		

Д

d

d

дж

дж

мэкъэээрац

ünsüz

c

c

c

дз

дз

мэкъэээрац

ünsüz

dz

дзÿ

(-)

ІуыпшІэ макъ

dudaksı

dzü

ü

ü

е

е

е

е

е

мэкъэээец

ünlü

ē

ē

ē

ж

ж

ж

ж

ж

мэкъэээрац

ünsüz

j

j

j

ж̄

(-)

зэрац-пЫтІыгъ

ünsüz-vurgulu

j̄

жъ

жъ

жъ

жъ

мэкъэээрац

ünsüz

jh

jh

жъÿ

(-)

ІуыпшІэ макъ

dudaksı

jhü

з

з

з

з

мэкъэээрац

ünsüz

z

z

z

3

и	и	и	и	и	мэкъэзещ	ünlü	i	i	i
й	й	й	й	й	мэкъэзэрац	ünsüz	y	y	y
к	к	к	к	к	мэкъэзэрац	ünsüz	k	k	k
			к̣	к̣	ІуыпшІэ макъ	dudaksı	ḳ		
			к̄	к̄	зэрац-пІытІыгъ	ünsüz-vurgulu	к̄		
			к̄	к̄	ІуыпшІэ макъ	dudaksı	к̄		
	къ	къ	къ	къ	мэкъэзэрац	ünsüz	kh	kh	
			к̣	к̣	ІуыпшІэ макъ	dudaksı	kḥ		
	(-)	кхъ			мэкъэзэрац	ünsüz	kxh	kxh	

				(-)	кхъ					
				(-)	кхъ̀	ԼуыпшԼэ макъ	dudaksı	kxhù		
л	л	л	л	л	л	мэкъэзэрац	ünsüz	l	l	l
	лъ	лъ	лъ	лъ	лъ	мэкъэзэрац	ünsüz	lh	lh	
			л̄	л̄	л̄	зэрац-пԼытԼыгъ	ünsüz-vurgulu	l̄h		
м	м	м	м	м	м	мэкъэзэрац	ünsüz	m	m	m
н	н	н	н	н	н	мэкъэзэрац	ünsüz	n	n	n
о	о	о	о	о	о	мэкъэзэец	ünlü	o	o	o
				(-)	о	мэкъэзэец	ünlü	o		
				п	п				p	

п п п мэкъэээрац ünsüz р р

п̄ п̄ зэрац-пЫтЫгъ ünsüz-vurgulu p̄

пú (-) ІуыпшІэ макъ dudaksı pù

р р р р р мэкъэээрац ünsüz r r r

с с с с с мэкъэээрац ünsüz s s s

т т т т т мэкъэээрац ünsüz t t t

т̄ т̄ мэкъэээрац ünsüz t̄

тú (-) ІуыпшІэ макъ dudaksı tú

у	у	у	у	у	мэкъэзешц	ünlü	u	u	u
			уа	уа	дифтонг	çift ünlü	ua		
			уе	уе	дифтонг	çift ünlü	ue		
			уи	уи	дифтонг	çift ünlü	ui		
			уы	уы	дифтонг	çift ünlü	ui		
			уэ	уэ	дифтонг	çift ünlü	ue		
			ÿ	ÿ	Іуыпшіә макъ	dudaksı	ù		
ÿ	ÿ	ÿ	ÿ	ÿ	мэкъэзешц	ünsüz	w	w	w
ф	ф	ф	ф	ф	мэкъэзешц	ünsüz	f	f	f

			(-)	ǰ	зэрац-пIытIыгъ	ünsüz-vurgulu	ǰ̄		
х	х	х	х	х	мэкъэзэрац	ünsüz	х	х	х
			х̣	х̣	ІуыпшIэ макъ	dudaksı	х̣		
			х̄	х̄	зэрац-пIытIыгъ	ünsüz-vurgulu	х̄		
	хъ	хъ	хъ	хъ	мэкъэзэрац	ünsüz	хh		
			хъ̣	хъ̣	ІуыпшIэ макъ	dudaksı	хḥ		
ц	ц	ц	ц	ц	мэкъэзэрац	ünsüz	ts		
			ц̄	ч̄	зэрац-пIытIыгъ	ünsüz-vurgulu	t̄s		

ч	ч	ч	ч	ч	мэкъэээрац	ünsüz	ç	ç	ç
			ч̣	(-)	ІуыпшІэ макъ	dudaksı	çü		
			ч̄	ч̄	зэрац-пІытІыгъ	ünsüz-vurgulu	ç̄		
	чъ	(-)	чъ	(-)	мэкъэээрац	ünsüz	çh	çh	
			ч̄	(-)	зэрац-пІытІыгъ	ünsüz-vurgulu	ç̄h		
ш	ш	ш	ш	ш	мэкъэээрац	ünsüz	ş	ş	ş
	шъ	шъ	шъ	шъ	мэкъэээрац	ünsüz	sh	sh	
			ш̣	(-)	ІуыпшІэ макъ	dudaksı	shü		
			ш̄	ш̄	зэрац-пІытІыгъ	ünsüz-vurgulu	sh̄		

			ш̄ў	(-)	ԼуыпшԷ макъ	dudaksı	şhù
щ	щ	щ	щ	щ	мэкъэзэращ	ünsüz	ş
ы	ы	ы	ы	ы	мэкъэзец	ünlü	ī
			ы		мэкъэзец	ünlü	ı
э	э	э	э	э	мэкъэзец	ünlü	e
			(-)	э	мэкъэзец	ünlü	
я	я	я	(a)	(a)	мэкъэунае илэп		
ъ							h

(¯)

(¯)

(´)

(´)

(^)

(^)

35 38 38 71 64

75 35 32

I II III IV V

VI VII VIII

I – Kiril alfabesi temelli Meşfeşü Necdet Hatam taslağında kullanılan karakterler. 35 karakter. Bunlardan 31-inin kendi sesleri olmasına karşın 4-ünün seleri yoktur ve adıgábzeğe özgü sesleri oluşturan yardımcı karakterlerdir.

II – Bu taslağā göre Adıgēy adıgábzesi alfabesi. Harf sayısı 38 - dir.

III – Bu taslağā göre Kheberdēy adıgábzesi alfabesi: Harf sayısı 38 - dir.

IV - Bu taslağā göre Adıgēy adıgábzesi yazın dili sesleri. Ses sayısı 71 - dir.

V - Bu taslağā göre Kheberdēy yazın dili sesleri. Ses sayısı 64 – tür.

VI – Meşfeşü Necdet Hatam Latin ortak alfabe taslağına göre her iki yazın dilindeki sesler. Ses sayısı 75 – tir.

VII – Bu ortak alfabe taslağına göre her iki yazın dilindeki harfler. Harf sayısı 35 – tir. Kheberdēy adığabzesi yazın dilindeki fazla bir harfin (kxh) eklenmiş olmasına karşın harf sayısının Kiril taslağı ile aynı kalmasının nedeni, Kiril alfabesinde bir harfle verilen (ц) sesinin Latin taslağında kendine özgü sesi olan iki karakterle (ts) verilmiş olması ve bunun için de alfabeye alınmamış olmasıdır.

VIII – Bu ortak taslağına göre karakterler. Karakter sayısı 32 – dir.

Açıklamalar:

1 – Rusça alfabede bulunan ё (ye) ve ю (ya) harfleri, sadece yabancı dilden gelen sözcüklerde geçtiği için taslak adığabze alfabeye alınmaması daha uygun bulunmuştur.

2 - (^) iminin yardımı ile oluşturulan [â] sesi alfabeye alınmamıştır. Öğrenme döneminden sonra bu yazımın da kullanılmaması düşünülebilir. Dil bilenlerin karıştırmayacakları umulur.

3 – Kendine özgü sesleri olan karakterlerden oluşmuş iki ses (дж ve дз) ayrı harf olarak alfabeye alınmamış, sesler arasında sayılmışlardır.

4 – Kendine özgü sesleri olan ikişer karakterden oluşmuş (дж ve дз) sesleri de ses olarak sayılmış ancak alfabeye alınmamıştır.

5 – (¯) imi yardımı ile oluşturulmuş (к̄, л̄, п̄, т̄, ц̄, ч̄, ш̄) sesleri de alfabeye alınmamış sesler arasında sayılmışlardır.

6 – Adığēy adığabzesindeki 15 labialize sesin de [r̄y], [r̄ȳ], [d̄z̄y], [j̄ȳ], [k̄y], [k̄ȳ], [k̄ȳ], [p̄y], [t̄y], [ȳ], [x̄ȳ], [ç̄y], [ş̄ȳ], [x̄y], [ş̄ȳ], alfabeye alınmaması gerekli görülmüştür.

7 – Adıġabzenin her iki yazın dilindeki 5 diaftong-çift ünlü (ya, ye, уи, уы, уэ) de alfabeye alınmamıştır.

8 - Sözcük başında (ы) harfi Adıġēy adıġabzesinde biri üfürümlü diġeri Türkçedeki I harfinin sözcük başında verdiği ses olmak üzere iki ses vermekte Kheberdēy adıġabzesinde ise sadece Türkçedeki I-nın sesini vermektedir. Üfürümlü ses de sadece fiil çekimlerinde üçüncü tekil şahıs çekimlerinde ve (ычи) sözcüğünde yer almaktadır. Dolayısı ile (ы) harfini verdiği iki sestен üfürümlü olanının sadece öğrenme döneminde (Ы) ile gösterilmesi önerilmektedir.

Тхэпкыльэ

Нобэрейхэр

проектхэр

кIахэ

йышъхьэрэ

Къумахо

Мэщфэшъу

Жъы

жъы

жъы

жъы

Бжъэ

бжъэ

бжъэ

бжъэ

Жъэн

жъэн

жъэн

жъэн

Шъхъэ	щхъэ	шъхъэ	шъхъэ
Дышъэ	дыщэ	дышъэ	дышъэ
Шъынэ	щынэ	шъынэ	шъынэ
Шъабэ	щабэ	шъабэ	шъабэ
Шын	щын	шын	шъын
Шэн	щэн	шэн	шъэн
ГъашIэ	гъащIэ	гъашIэ	гъашъэ
0	о	о	о
0	уэ	уэ	ўэ
0д	уэд	уэд	ўэд
0гу	уэгy	уэгy	ўэгy

Огъу	уэгъу	уэгъу	ўэгъў
Кюн	кюэн	кюэн	кюэн
Ютэн	Юэтэн	Юэтэн	уэтэн
Гъо	гъуэ	гъуэ	гъуэ
Ко	куэ	куэ	куэ
И(йы)	и(йы)	йы	йы
Илъэс	илъэс	йылъэс	йылъэс
ИкIын	икIын	йыкIын	йычын
-	-	-	гянэ
-	-	-	гыри
Гу	гу	гу	гуы

Гыны	гын	гыны-гын	ҕыны-ҕын
МэгыкIэ	мэгыщIэ	мэгышIэ	мэҕычэ -мэҕышбэ
Бгэн	бгэн	бгэн	бҕэн
Бгы	бгы	бгы	бҕы
Пагэ	пагэ	пагэ	паҕэ
Гъунэ	гъунэ	гъунэ	гъуынэ
Iехы	Iехыр,	Iехы-Iехыр	ехы-ехыр
Тет	тет	тет	тет
СIехы	сIехыр	сIехы-сIехыр	сэxy-сэxyр
ТIехы	тIехыр	тIехы-тIехыр	тэxy-тэxyр
Ет	ет	ет	йэт

Еу	еу	еу	йэў
Емын	емынэ	емын-емынэ	йэмын-йэмынэ
Еон	еуэн	еуэн	йэўэн
Ихыгъ	Ихащ	Ихыгъ-Ихащ	ихыгъ-ихащ
Ихыщт	Ихынуц	Ихыщт-Ихынуц	ихышт-ихынуц
Ины	ин	йыны-йын	йыны-йын
И	йы	йы	йы
Иун	иунэ	йыун-йыунэ	йыўын-йыўынэ
Мақло	мақло	мақло	мақуэ
Кюн	кюэн	кюэн	кюэн
-	-	-	кақуэ

-	-	-	кэрахъу
Лы	лы	лы	л̄ы
Лэныгъ	лэныгъэ	лэныгъ-лэныгъэ	л̄эныгъ-л̄эныгъэ
Плы	плы	плы	пл̄ы
Лакъо	лакъуэ	лакъуэ	л̄акъуэ
Пастэ	пастэ	пастэ	п̄астэ
ПыркӀу	пыркӀу	пыркӀу	п̄ырк̄у
Пырагу	пырагу	пырагу	п̄ыраг̄у
Пуаблэ	пуаблэ	пуаблэ	п̄уаблэ
Пэ	пэ	пэ	п̄э
Пун	пын	пун-пын	п̄уын-п̄ын

Шалъэ	палъэ	палъэ	пáлъэ
Таркъо	тáркъо	тáркъуэ	т̄аркъуэ
Ты	ты	ты	т̄ы
Тысын	тысын	тысын	т̄ысын
ТэкӀу	тӀэкӀу	тӀэкӀу	тӀэк̄у
ТэкӀын	тӀэщӀын	тӀэкӀын-тӀэшӀын	тӀэчӀын-тӀэшӀын
Тэн	тэн	тэн	т̄эн
То	туэ	туэ	т̄уэ
Туалэ	туалэ	туалэ	т̄уалэ
Тыгъ	тыгъщ	тыгъ-тыгъщ	т̄ыгъ-т̄ыгъщ
Ту	ту	ту	т̄уы.

Унэ	унэ	унэ	уынэ
Узын	узын	узын	уызын
Іу	Іу	Іу	у
Іудан	Іудан	Іудан	уыдан
Еплъы	йоплъ	еплъы-йопл	йэплъы-йоплъ
МаІо	маІуэ	маІуэ	мауэ
Мао	мауэ	мауэ	маўэ
ІуакІэ	ІуакІэ	ІуакІэ	уачэ
УакІэ	уакІэ	уакІэ	ўачэ
Гогон	гуэгуэн	гуэгуэн	гуэгуэн
Куамэ	куамэ	куамэ	куамэ

Ку	ку	куы	куы
Икылу	ищылу	икылу-ишылу	йычыу –йыштыу
Уанэ	уанэ	уанэ	уанэ
Уатэ	уадэ	уатэ-уадэ	уатэ-уадэ
Уты	ут	уты-ут	уыты-уыт
Утын	удын	утын-удын	уытын-уыдын
-----	фы	фы	фы
-----	ефэклуэн	ефэклуэн	йэфэкуэн
-----	фырыфI	фырыфI	фырыф
-----	мафIэ	мафIэ	мафэ
ЦIэ	цIэ	цIэ	цэ

МацІэ

мацІэ

мацІэ

маџэ

ЦІапІэ

цІапІэ

цІапІэ

џапé

КІэрахъу

кІэрахъу

кІэрахъу-кІэрахъу

чэрахъу-кэрахъу

КІэ

кІэ

кІэ

чэ-кэ

ЕшІэ

ещІэ

ешІэ

йэшъэ

ЕшІэ

ещІэ

ешІэ

йэшъé

